

Η διδακτική εξουσία του Αρχιερέως

/ Γνώμες

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Ὁ Ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ τὸ Κανονικὸ Δίκαιο τῆς Ἐκκλησίας εἰσέρχεται στό τριπλὸ ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή στό Ἀρχιερατικόν, τὸ Προφητικόν καὶ τὸ Βασιλικόν. Ἡ ἔκφραση τοῦ τριπλοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος πραγματώνεται μέ τὸ τριπλὸ ἔργο, τὸ ὁποῖο συνίσταται στό τελετουργικόν, στό διδακτικόν καὶ στό διοικητικόν ἀντίστοιχα. Κατὰ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιολογία οἱ Ἀρχιερεῖς θεωροῦνται καὶ εἶναι συνεχιστές τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, διάδοχοι αὐτῶν μέ τὸ ἱερό Μυστήριον τῆς χειροτονίας τους. Ὁ Ἀπ. Παῦλος τὸ ὑπογραμμίζει μέ τὸν λόγο του πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους: «Ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ» (Πράξ. 20, 28) καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς ἐξεικονίζει στό ἐκκλησιαστικὸ σῶμα τὸν ἴδιο τὸν Χριστό, τὸν Μέγα Ἀρχιερέα. Αὐτὸ μάλιστα ἐξωτερικὰ δηλώνεται μέ τὸ ὠμοφόριον, τὸ ὁποῖο φέρει ὁ Ἀρχιερεὺς.

Ίστορικά, ήδη κατά τούς αποστολικούς χρόνους, διακρίνουμε τρεῖς βαθμούς ιερωσύνης. Τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου καί τοῦ διακόνου. Εἰδικότερα, ὁ ἐπίσκοπος ἔχει κεντρική θέση στήν Ἐκκλησία. Ὁ ἁγ. Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος (2ος αἰ.), καλεῖ τόν ἐπίσκοπο «ὄντα τύπον τοῦ Πατρός» (Πρός Τραλλ. 3,1) καί προσθέτει ὅτι «ὅπου ἄν φανῇ ἐπίσκοπος ἐκεῖ καί τό πλῆθος ἔστω, ὥσπερ ὅπου ἄν ᾗ Ἰησοῦς Χριστός, ἐκεῖ καί ἡ Καθολική Ἐκκλησία· οὐκ ἐξόν ἐστι χωρίς ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν... μηδεῖς χωρίς τοῦ ἐπισκόπου τι πρᾶσσέτω τῶν ἀνηκόντων τῇ Ἐκκλησίᾳ (Πρός Σμυρν. 8, 2.1) καί ὁ Ἐπίσκοπος «προΐσταται τῆς Ἐκκλησίας ἀπάσης» (Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Στρωμ. Γ', XVII35) καί «πρωρεύς τῆς Ἐκκλησίας» τυγχάνει κατά τόν Κλήμεντα Ρώμης (Πρός Ἰάκ. XIV).

Γενικότερα δέ, τό ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιερέως δέν ἔχει καμμία σχέση μέ εἶδος τι τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Ἐδῶ πρόκειται γιά καθαρῶς πνευματικό λειτούργημα. Καί στό μέν Ἀρχιερατικό ἀξίωμα ἀνταποκρίνεται ἡ τελετουργική διακονία του, ἡ τέλεση ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ιερῶν μυστηρίων, στό Βασιλικό ἀξίωμα, ἡ διοίκηση μιᾶς ἐπαρχίας (Μητροπόλεως), ἐντεταγμένο καί τό ἐκκλησιαστικό, νομοθετικό καί δικαστικό ἔργο του, στό δέ προφητικό ὑπάγεται ἡ διδακτική ἐξουσία του, ἥτοι, ἡ πνευματική διδασκαλία τῶν πιστῶν εἰς «οἰκοδομήν αὐτῶν» κατά τό Ἱερό Εὐαγγέλιο.

Ἡ ὡς ἄνω τριπλή αὐτή ἐξουσία τοῦ Ἀρχιερέως προβλέπεται καί ἀπό τό ἄρθρον 29 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ν. 590/77) ὅπου: «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ὑπό τήν ιδιότητα τοῦ ποιμαίνοντος τήν Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν ὡς καί ἕκαστος ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης, ὡς Ἐκκλησιαστική Ἀρχή τῆς κληρωθείσης αὐτῷ Μητροπόλεως, ἀσκοῦν ἐντός τῆς περιφερείας τῆς Μητροπόλεως των τήν ὑπό τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων καί τῶν νόμων ἐν γένει τῆς Πολιτείας προβλεπομένην ἐξουσίαν».

Περαιτέρω, ὁ Ἀρχιερεύς, ὑπό τήν ιδιότητα τοῦ Μητροπολίτου καί τοῦ μέλους τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας ἔχει καί σπουδαιότατο καί γενικότερο κοινωνικό ρόλο. Ὡς ἐκ τούτου, ἔχει τό δικαίωμα τῆς γνώμης ἐπί θεμάτων σεβασμοῦ καί προστασίας τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου, θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς καί θρησκευτικῆς συνειδήσεως διά τῆς παιδείας, ὡς καί τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου, τῆς οἰκογενείας, τῆς μητρότητος καί τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὅπως τά θέματα αὐτά ἀναγράφονται στό Ἑλληνικό Σύνταγμα. Ἄλλωστε, τό κεφαλαιῶδες ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος ἀναφέρεται στίς σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας καί τό ἄρθρο 2 τοῦ Καταστ. Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας κάμνει λόγο γιά συνεργασία Ἐκκλησίας καί Πολιτείας. Προσέτι καί νομολογικῶς ὑφίσταται θεμελίωση τῶν δογμάτων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ὡς πυρήνας τῆς δημόσιας τάξης καί

συγκεκριμένα υφίσταται ή υπ' αριθμ. 17/2008 απόφαση της Όλομελείας του Άρείου Πάγου, κατά την οποία: «Στούς θεμελιώδεις αυτούς κανόνες και αρχές, πού κρατούν στη Χώρα και άπηχοϋν θρησκευτικές και ήθικές αντιλήψεις, ανήκουν δέ στον πυρήνα της διεθνούς δημόσιας τάξεως, περιλαμβάνονται και τά δόγματα, οί αποστολικοί και συνοδικοί κανόνες και οί ιερές παραδόσεις της επικρατούσας στην Ελλάδα θρησκείας της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού, τών οποίων τό άρθρο 3 του Συντάγματος επιτάσσει ρητά την άπαρασάλευτη τήρηση, αναγορεύοντάς τους σέ έπαυξημένης ισχύος οϋσιαστικούς κανόνες δικαίου» (Όλομέλεια Άρείου Πάγου 17/2008). Είναι, συνεπώς, θέματα πού άφοροϋν την Έκκλησία και την διδασκαλία της και ό κάθε Άρχιερέϋς οφείλει νά έχει υπεύθυνο λόγο. Προσέτι, ορίζεται στο άρθρο 9 παράγραφος ιζ' του Καταστ. Χάρτου της Έκκλησίας ότι ό Επίσκοπος «Μεριμνᾷ περί του κατά Χριστόν βίου του Όρθοδόξου πληρώματος και λαμβάνει περί αυτού πρόνοιαν διά του κηρύγματος του Θείου λόγου, διά κατηχητικών σχολείων, διά θρησκευτικών όμιλίων, δι' έκδόσεως καταλλήλων βιβλίων και περιοδικών, διά παραινετικών έγκυκλίων και διά παντός άλλου προσφόρου, κατά την κρίσιν Αϋτής, μέσου. Είς περίπτωσην διαταράξεως της Όρθοδόξου Έκκλησίας δι' έτεροδιδασκαλίας ή άλλης έπεμβάσεως είς βάρος αϋτής, ή Δ.Ι.Σ. ζητεί την επέμβασιν τών αρμοδίων Αρχών, εκδίδει δέ παρεναιτικά γράμματα προς τον λαόν διά την προστασίαν αϋτού».

*

Εϊδικότερα, όσον άφορᾷ, έν προκειμένω, τό διδακτικόν αϋτού έργον, τοϋτο άποτελεϊ βασικώτατο καθήκον του Άρχιερέως, ήτοι: Ό Άρχιερέϋς είναι έντεταλμένος νά διδάσκει και νά κατηχεϊ τον πιστόν λαόν του Θεοϋ. Ό Άπ. Παϋλος γράφει πολύ χαρακτηριστικά: «Δεϊ τον Επίσκοπον διδακτικόν είναι» (Α' Τιμόθ. 3,12). Όπως δέ λέγει ό Μ. Βασίλειος: «Ίδιον επισκόπου ποιεΐν τε και διδάσκειν» και κατά τον Ίερόν Άμβρόσιον: «Episcopi proprium munus, docere populum». Ό δέ Άγιος Νεκτάριος, Επίσκοπος Πενταπόλεως, γράφει χαρακτηριστικά ότι: «Ό Επίσκοπος οφείλει νά διδάσκη τό έαυτοϋ ποιμνιον πάντοτε και πανταχοϋ α) έν τη εκκλησίᾳ β) κατ' ίδίαν και γ) διά του πρεσβυτερίου κατ' οϊκον, κατ' οϊκογένειαν και κατ' άτομον...» και συμπληρώνει: «Ό Άρχιερέϋς, ό πνευματικός ποιμήν, ως οφείλει νά διδάσκη όπως δυνηθῇ διά της συνεχοϋς διδασκαλίας νά στερεώση έν τη πίστει τούς πιστεύοντας, άγάγη είς πίστιν τούς άπίστους, ρυθμίξη είς άρετήν τον βίον του ποιμνίου, οδηγή είς την τελειότητα, έλέγχη τούς αντιλέγοντας, επιτιμᾷ τούς παρεκτρεπομένους της αληθείας, έπιστομίξη τούς διαστρέφοντας τάς όδους του Κυρίου τάς εϋθείας και επανορθοΐ διά παρακλήσεων, δεήσεων και δακρύων τούς περιπεσόντας, επισπᾷται τούς άπεγνωσμένους ή άμετανοήτους, καταπαύη τάς ταραχάς και έριδας, επιφέρη την ειρήνην άπανταχοϋ και διαλύη τάς έχθρας.

Ἐάν μή Ἐπίσκοπος συνεχῶς παραινῇ τό ἑαυτοῦ ποιμνιον καί ὑπομιμνήσκη αὐτό τά πρὸς τόν Θεόν καθήκοντα, τά τῆς θρησκείας παραγγέλματα, τά πρὸς τόν πλησίον καθήκοντα, τόν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης αὐτοῦ πρὸς τόν Θεόν καί τά καθήκοντα τοῦ Χριστιανοῦ πρὸς ἑαυτόν, κινδυνεύει τό ποιμνιον ἢ εἰς παντελεῖ θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν νά περιπέσῃ, ἢ εἰς παχυλὰς δεισιδαιμονίας νά καταπέσῃ, ἢ περί τήν πίστιν νά ἀστοχήσῃ καί εἰς καταφρόνησιν τοῦ θείου νά φθάσῃ, ἢ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τοῦ πλησίον νά ἐκλίπῃ, ἢ τό μῖσος νά κατακυριεύσῃ, ἢ ἡ κακία νά πλημμυρήσῃ ἐν τῇ ποιμνῇ, ἢ παντοῖα νά ἀναπτυχθῶσι πάθη καί παντοίας ἐπιφέρωσι συμφοράς, πρὸς τέλειον ὄλεθρον ψυχικόν καί σωματικόν τοῦ ποιμνίου, δι' ὃν ὁ ποιμὴν ἐστὶν ὑπεύθυνος καί ὑπόλογος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Ποιμαντική, Θεσ/κη 1974, σελ. 176 ἐπ.).

Ἐπίσης ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Νικηφόρος Καλογεράς γράφει στό ἔργο του «Ποιμαντική» τά ἑξῆς: «Ὁ πνευματικὸς ποιμὴν ὀφείλει νά κηρύττῃ δημοσίᾳ τόν τοῦ Θεοῦ λόγον ἐνώπιον τῆς αὐτῷ χριστιανικῆς ποιμνῆς οὐχὶ ἐξ ἰδίας ἀρεσκείας, οὐδ' ἐξ' ἀπλῆς προσωπικῆς διαθέσεως· ἀλλ' ἐκ καθήκοντος ἐπιβεβλημένου καί ἀπαραιτήτου. Τοῦτο συνάγεται ἐκ τῆς ρητῆς ἐπιταγῆς Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, ὅστις τῷ μαθητῇ αὐτοῦ Τιμοθέῳ, ἐπισκόπῳ ὄντι, ἐντέλλεται ρητῶς, ἵνα κηρύττῃ τὰς εὐαγγελικὰς ἀληθείας «κήρυξον τόν λόγον» (Ποιμαντική, ἐν Ἀθήναις 1888, σελ. 212).

Ὁ Ἐπίσκοπος, ἐπομένως, ἔχει χρέος ὅπως ἐξαγγέλλει τόν θεῖον λόγον τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου καί διδάσκει τά ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καλῶς διαταχθέντα. Χρέος ἔχει ὅπως προφυλάσσει ἀπὸ κακοβούλους καί αἰρετικούς τό ποιμνιόν του ὡς «καλὸς ποιμὴν». Ἀκόμη ἔχει τήν ὑποχρέωση, ὅπως ὑπερασπίζεται τά δόγματα τῆς Ἐκκλησίας, διορθώνει τά κακῶς κείμενα ἢ λεγόμενα καί ἐπαναφέρει τήν τάξιν στήν Ἐκκλησίαν, ὅταν παρουσιάζονται ποικίλα ἄτοπα, ἀντιχριστιανικά καί συνάμα ἀντιεκκλησιαστικά φαινόμενα. Ἄλλο καθήκον του εἶναι ἡ προσπάθειά του πρὸς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς συμφιλίωσης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, διδάσκοντας ὅτι «ἐν ἀμίλλαις πονηραῖς ἀθλιώτερος ὁ νικήσας».

Καθίσταται, συνεπῶς, σαφές, ὅτι γιὰ τόν Ἀρχιερέα δέν ἐπιτρέπεται ἐπ' οὐδενί παραμέληση ἢ παραγνώριση τῶν ἀρχιερατικῶν του καθηκόντων, περιεχόμενο τῶν ὁποίων εἶναι ἡ διδασχὴ τοῦ λαοῦ. Πάντοτε ὀφείλει ὅπως ἔχει τὰς χεῖρας του ἐπὶ τοῦ πηδαλίου τοῦ σκάφους τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἔμπειρος οἰακοστροφός, ἱεροπρεπὴς καί νομοταγὴς καί ὡς διδάσκαλος τῶν θείων ἐντολῶν. Ὁ Ἀρχιερεὺς, ὡς εἶναι γνωστόν, ἔχοντας ἱερόν ἀξίωμα δοθέν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δέν ζεῖ διὰ τόν ἑαυτόν του ἀλλὰ διὰ τό ποιμνιόν του. Ἔχει ταχθεῖ νά ὑπηρετεῖ, ἄλλως νά διακονεῖ τοὺς πιστοὺς καί δέν πρόκειται γιὰ ἓνα μέσο ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος ἀπλῶς πιστεύει

στήν ύπαρξη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καί προσπαθεῖ νά προσαρμόσει τήν ζωή του σέ αὐτή τήν πίστη, ἀλλά γιά ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος ἐπέλεξε νά ζήσει ὅλη του τήν ζωή ὑπηρετῶντας ἀποκλειστικά τόν Θεό καί τήν Ἐκκλησία σύμφωνα μέ τίς θεῖες ἐντολές καί τίς ἐπιταγές τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς. Οἱ ἱεροί κανόνες γιά τό ζήτημα αὐτό εἶναι καθοριστικοί. Εἰδικότερα, κατά τόν 39ο Ἀποστολικό Κανόνα «ὁ Ἐπίσκοπος ἐστίν ὁ πεπιστευμένος τόν λαόν τοῦ Κυρίου καί τόν ὑπέρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀποκτηθσόμενος». Ὁμοίως καί ὁ 41ος Ἀποστολικός Κανόνας ἀναφέρει ὅτι στόν Ἐπίσκοπο ἀνήκει ἡ ποιμαντική μέριμνα τῶν ψυχῶν. Ὁ δέ 58ος Ἀποστολικός Κανών διακελεύει ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος πού παραμελεῖ τόν κληῖρο ἢ τόν λαό καί δέν διδάσκει τήν εὐσέβεια ν' ἀφορίζεται καί ἂν ἐπιμένει στήν ἀμέλεια καί τήν ραθυμία νά καθαιρεῖται.

Ἐπειτα μέ τόν 19ο κανόνα τῆς Λαοδικείας κατοχυρώνεται καί τό κήρυγμα κατά τήν διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας. Στό σημεῖο αὐτό, καίριο ζήτημα εἶναι, τό περιεχόμενο τῆς διδαχῆς ἢ τοῦ κηρύγματος ἢ τῆς ὁμιλίας. Τοῦτο ἀσφαλῶς καί πρέπει νά ἐδράζεται στήν Ἀγία Γραφή καί τήν Ἱερά Παράδοση. Ὁ Ἀρχιερεὺς κηρύττει ὅ,τι διδάσκει ἡ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία καί ἡ δογματική διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας. Κηρύττει τό θεῖο καί ἱερό Εὐαγγέλιο. Αὐτό καί προβάλλει. Ὁδηγός τοῦ διδάσκοντος Ἀρχιερέως εἶναι πάντοτε οἱ σοφοί θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Τοιοῦτοτρόπως ὁ λόγος του πρέπει νά εἶναι «ἅλατι ἡρτυμένος», χριστοκεντρικός καί πατερικός. Βέβαια ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ χαρακτηρίζεται ὡς «μάχαιρα τοῦ πνεύματος» κατά τόν Ἀπ. Παῦλο, «ὅ ἐστι ρῆμα Θεοῦ» ἀλλά συνάμα ὡς ὀρίζει ὁ 84ος Ἀποστ. Κανόνας πρέπει ὁ Ἀρχιερεὺς (καί γενικῶς ὁ κληρικός) ν' ἀποφεύγει νά χρησιμοποιεῖ λεξιλόγιο ἀπρεπές καί μὴ ἱεροπρεπές. Ἄλλο, ὡστόσο, εἶναι τό θέμα τοῦ ποιμαντικοῦ ἐλέγχου σέ περίπτωση ἀσεβείας ἢ ἁμαρτίας, διότι καί στά καθήκοντά του τυγχάνει καί ὁ ἔλεγχος γιά ζητήματα πίστεως (Βλ. ἐρμηνεῖα Ἀγ. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Πηδάλιο σελ. 98).

*

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, στή σημερινή πραγματικότητα ὑπάρχουν θέματα, τά ὁποῖα τυγχάνουν ὅλως ἀντίθετα μέ τήν χριστιανική διδασκαλία, ὅπως εἶναι τό ζήτημα τῆς μοιχείας, τῆς ἀμβλώσεως, τῆς ὁμοφυλοφιλίας, τῆς εὐθανασίας, τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, τῆς αὐτοχειρίας καί ἄλλα. Συγχρόνως ὑπάρχει καί ἡ κοσμική νομοθεσία, οἱ νόμοι τοῦ κράτους, οἱ ὁποῖοι ἄλλως διακελεύουν.

Τότε, ἡ διδαχή καί τό κήρυγμα διατρέχουν τόν κίνδυνο νά προκαλέσουν τήν σύγκρουση μέ τόν νόμο καί νά φθάσουν καί σ' αὐτό τό ὁποῖο ἀποκαλεῖται σχηματικά «ρητορική μίσους». Τό ζήτημα εἶναι ὀξύτατο.

Θεωροῦμεν, ἐν προκειμένῳ, ὅτι σ' αὐτές τίς περιπτώσεις τόσο ἡ ποινική δίωξη ὅσο

καί ἡ δικαστική ἔδρα θά πρέπει νά τυγχάνουν λίαν ἐφεκτικές καί καθ' ὅλα προσεκτικές, ὡς πρός τήν σχετική ἐρμηνευτική προσέγγιση τοῦ ζητήματος, τό ὁποῖο ἤθελε προκύψει. Οὐτε νά ὑπάρξει ἀσφαλῶς καί σύγκρουση καθηκόντων, ἀπ' ὅλες βέβαια τίς πλευρές. Θά κηρύττεται ἐπακριβῶς καί ἐλευθέρως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μετ' εὐπρεπείας καί σοβαρότητος καί φυσικά ἄνευ ὑβριστικῶν ἢ προσβλητικῶν ἢ καί χαρμεπῶν ἐκφράσεων ἀλλά καί θά λειτουργεῖ μετά πολλῆς διακρίσεως τῶν ὁρίων τῆς ἐκφορᾶς τοῦ λόγου καί ἡ δικαστική ἐξουσία. Συγκεκριμένα, ὁ Ν. 927/1979 ὡς αὐτός ἐτροποποιήθη μέ τόν Ν. 4285/2014 καί δῆ τό ἄρθρο 1 χρήζει στήν ἐφαρμογή του πολλή μελέτη καί δικαστική βάσανο καί ἀείποτε, μέ τήν ἀναγκαία ἀξιολόγηση τῆς συγκεκριμένης περιπτώσεως τῆς ἐνεργείας τοῦ ὑπαιτίου, ὥστε νά ὑφίσταται ἡ περαιτέρω ὑπαγωγή στόν κανόνα δικαίου καί νά προκύπτει ἡ ἀντικειμενική ὑπόσταση τοῦ ἀδικήματος.

Περαιτέρω, ὡς εἶναι γνωστόν κατά παγία νομολογία, φιλοσοφικές, ἢ ἰδεολογικές ἀπόψεις, ἢ συμβουλές ἢ εὐχές ἢ παραινέσεις καί γνώμες, ὡς καί ἐπιστημονικές κρίσεις, ὅταν βέβαια δέν συντρέχουν καί ἄλλα στοιχεῖα ἀδίκου πράξεως, δέν ἐμπεριέχουν τό στοιχεῖο τοῦ ἀξιοποίνου. Ἴσως κινοῦνται, τέτοιες ἐκφράσεις λόγου ἢ αὐτοσχεδιασμοί ἢ λεκτικές ὑπερβολές, στά ὅρια τῆς ποινικῆς δίωξης. Σημειώνεται, ἐν προκειμένῳ, ὅτι ἡ Ὀλομέλεια τοῦ Ἀνωτάτου Ἀκυρωτικοῦ μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. 3/2010 ἀπόφαση δέχθηκε ὅτι οἱ διατάξεις τοῦ Ν.927/1979 πρέπει νά ἐρμηνεύονται συσταλτικά καί αὐστηρά ἐνόψει τῶν διατάξεων τῶν ἁρθρῶν 14 παρ.1 καί 16 παρ.1 τοῦ Συντάγματος καί τοῦ ἁρθρου 10 παρ.1 τῆς ΕΣΔΑ μέ τίς ὁποῖες κατοχυρώνεται «ἡ ἐλευθερία τῆς ἔκφρασης, τῶν στοχασμῶν τοῦ ἀτόμου (προφορικά, γραπτά καί διά τοῦ τύπου) καί ἡ ἐλευθερία τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἔρευνας καί τῆς διδασκαλίας», πού ἀποτελοῦν ἐκφάνσεις τῆς ἐλεύθερης ἀνάπτυξης τῆς προσωπικότητας καί τῆς συμμετοχῆς στήν κοινωνική καί πολιτική ζωή τῆς Χώρας (ἄρθρο 5 παρ.1 τοῦ Συντάγματος). Συνεπῶς, «κηρυγματικῇ ἀδείᾳ», κατ' ἀναλογίαν τῆς φράσεως «ποιητικῇ ἀδείᾳ», ἐρμηνευτικές ἀποδόσεις βιβλικῶν χωρίων ἢ σχήματα λόγου δέν δύνανται νά στοιχειοθετήσουν πρόκληση προσωπικῆς κατά τινος ἐχθροπάθειας ἢ διέγερσης βίας. Νομικῶς, ἐντάσσονται στήν ἐλευθερία ἔκφρασης κατά τήν ἔννοια τοῦ ἁρθρου 10 παρ.1 τῆς Σύμβασης Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

Κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀνωτέρω, δέν ἀποτελεῖ «ρητορική μίσους», ἡ μετ' εὐπρεπείας ὑπεράσπιση τῆς δογματικῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἢ ἡ κηρυγματική προβολή βιβλικῶν χωρίων ἢ ὅρων, ἀλλά τούναντίον τυγχάνει θεμιτός ὁ αὐθεντικός χριστιανικός λόγος, ἐρμηνευτικός τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καί γενικότερα τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὁ ἐκ ἐκκλησιαστικοῦ καθήκοντος προβαλλόμενος καί ἐκφερόμενος ὑπό τινος Ἀρχιερέως.

Συνεπῶς, ἀναγκαῖον τυγχάνει νά μήν ἐγκλωβισθεῖ ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης σέ

τυπικές στενές νομικές καί δικονομικές διατάξεις, αλλά αξίζει νά εἶναι μία ολοκληρωμένη λειτουργία, λαμβάνουσα πάντοτε καί ὑπ' ὄψιν της, ὅτι σύγκειται «ἐξ ἀνθρωπίνων λογισμῶν» ἔναντι τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ.-